

**Міністерство аграрної політики та продовольства України
Український інститут експертизи сортів рослин**

АТЛАС

морфологічних ознак сортів горіха грецького *Juglans regia* L.

(наочне доповнення до Методики проведення експертизи сортів горіха грецького з визначення відмінності, однорідності і стабільності)

Київ 2017

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Український інститут експертизи сортів рослин

АТЛАС

морфологічних ознак сортів горіха грецького *Juglans regia* L.

(наочне доповнення до Методики проведення експертизи сортів горіха грецького з визначення
відмінності, однорідності і стабільності)

Київ 2017

Атлас морфологічних ознак горіха грецького *Juglans regia* L. (додаток до Методики проведення експертизи сортів горіха грецького на ВОС). – Український інститут експертизи сортів рослин, 2017. – 45 с.

Атлас підготували: Мельник С. І. – д-р е. н., Ткачик С. О. – к. с.-г. н.; Лещук Н. В. – к. с.-г. н., с. н. с., Матус В. М. – с. н. с., Український інститут експертизи сортів рослин; Павлюк В. А.

Рецензенти: Мельничук М. Д. – член-кореспондент НААН України, д-р б. н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України; Кожокар З. М. – к. с.-г. н., Гаврилець Н. І. – к. с.-г. н., Придністровська дослідна станція садівництва Інституту садівництва НААН.

Оригінальні світлини, кольорові гами, шкали, фототеку вегетативних і генеративних органів рослин горіха грецького сформували Павлюк В. А., Лещук Н. В., Матус В. М.

Фотомонтаж і комп'ютерна верстка: Мажуга К. М.

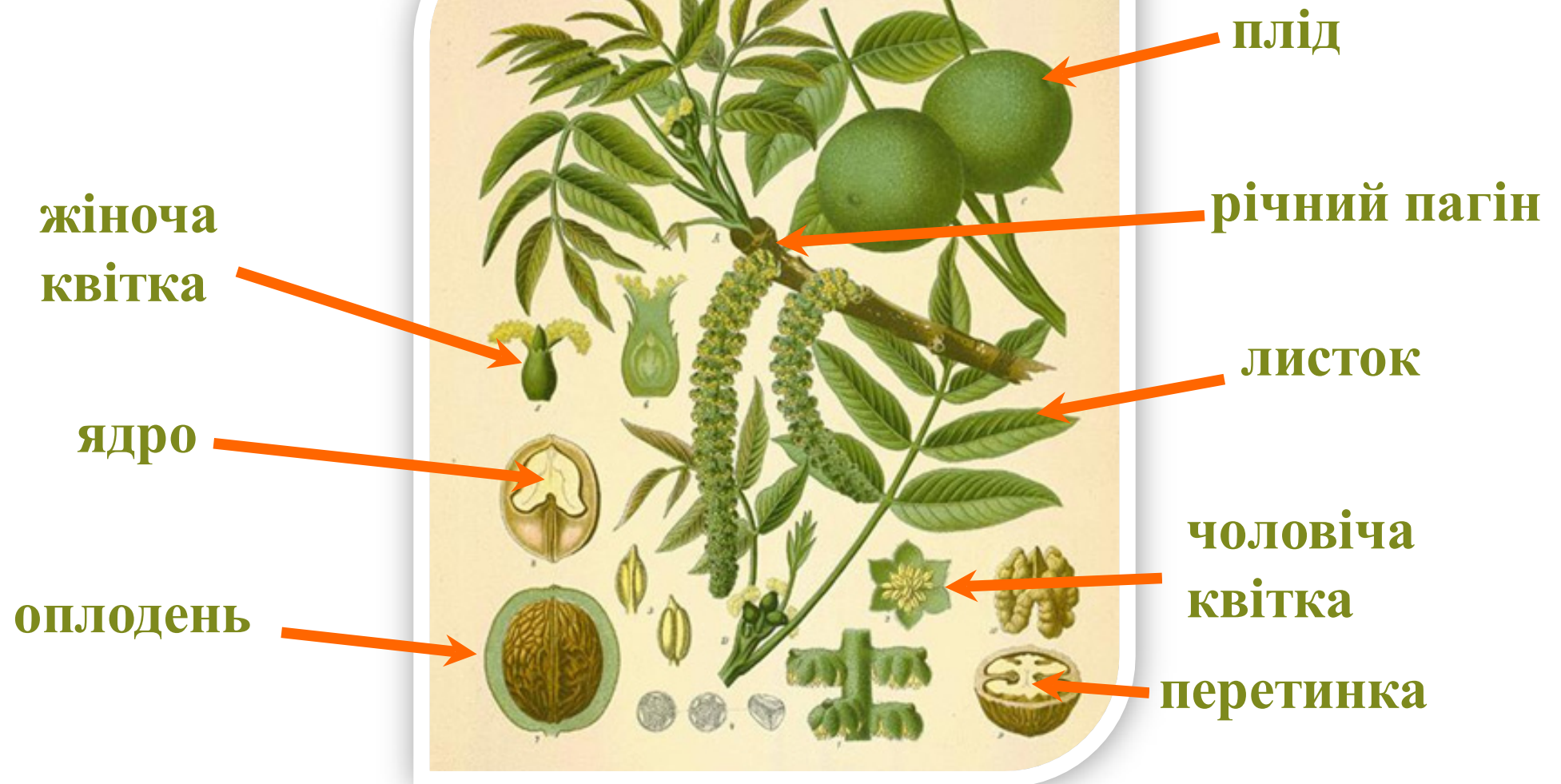
Атлас морфологічних та ідентифікаційних ознак сортів горіха грецького *Juglans regia* L. слід вважати доповненням до Методики з експертизи сортів горіха грецького на відмінність, однорідність і стабільність. Атлас включає якісні, кількісні та псевдоякісні ознаки сортів виду *Juglans regia* L., які мають свою градацію, ступінь виявлення, довірчі інтервали мінливості ознаки.

Атлас розраховано на спеціалістів, які проводять кваліфікаційну експертизу сортів-кандидатів щодо визначення критеріїв охороноздатності (відмінність, однорідність і стабільність), селекціонерів, науковців та може бути наочним посібником для підготовки фахівців ОКР „Магістр” за спеціальністю „Селекція і генетика”, спеціалізація „Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин”. Він практично допоможе експерту встановити код морфологічної ознаки та ступінь її проявлення. Його можуть використати селекціонери для опису нового сорту, який планується заявити з метою набуття майнового права на сорт чи його поширення в Україні. Атлас морфологічних та ідентифікаційних ознак зазначеного ботанічного таксона можна використовувати як наочний посібник з описової морфології горіха грецького.

ЗМІСТ

Ботанічна класифікація	5
Морфологічний опис: метод ідентифікації сортів горіха грецького	9
Література	45

Горіх грецький (*Juglans regia* L.)

Juglans regia

Ботанічна класифікація

<u>Домен:</u>	<u>Ядерні</u> (Eukaryota)
<u>Царство:</u>	<u>Зелені рослини</u> (Viridiplantae)
<u>Відділ</u>	<u>Вищі рослини</u> (Streptophyta)
-	<u>Судинні</u> (Tracheophyta)
-	<u>Насінні</u> (Spermatophyta)
-	<u>Покритонасінні</u> (Magnoliophyta)
-	<u>Еудікоти</u> (Eudicots)
<u>Підклас:</u>	<u>Розиди</u> (Rosids)
<u>Порядок:</u>	<u>Букоцвіті</u> (Fagales)
<u>Родина:</u>	<u>Горіхові</u> (Juglandaceae)
<u>Рід:</u>	<u>Горіх</u> (Juglans)
<u>Вид:</u>	Горіх грецький

Біномінальна назва

Juglans regia

Початок плодоношення

Коренева система саджанців

Групування сортів для експертизи на відмінність

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- дерево: переважаюче розміщення генеративних бруньок (ознака 4);
- час досягання (ознака 28);
- час розпускання вегетативних бруньок (ознака 32).

Дерево: за силою росту

***Дуже слабке
слабке
середнє
сильне
дуже сильне***

Дерево: габітус

Прямий

напівпрямий

розлогий

Дерево: щільність розміщення гілок

Нещільна

середня

щільна

Дерево: переважаюче розташування генеративних бруньок

На верхівці однорічного пагона (плодоношення по периферії дерева)

переважно на кінцях довгих пагонів, що відходять від дворічних чи старших гілок (плодоношення купками у вузлах)

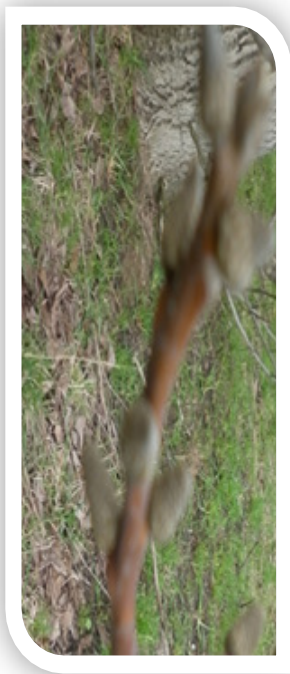

уздовж однорічного пагона (плодоношення на бічних плодових пагонах)

Однорічний пагін: забарвлення

Темно-жовте

світло-коричневе

зелено-коричневе

чорнувате

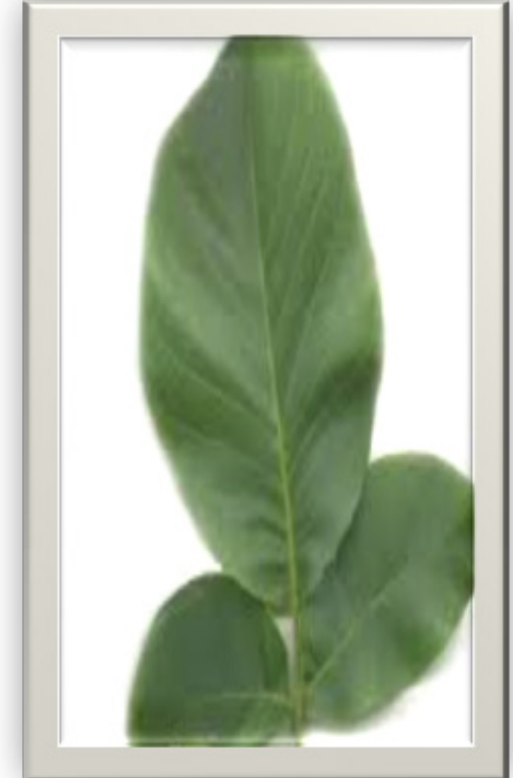
Листок: форма бічних листочків

Вузькоеліптична

еліптична

широкоеліптична

Квітка: кількість чоловічих суцвіть

Мала

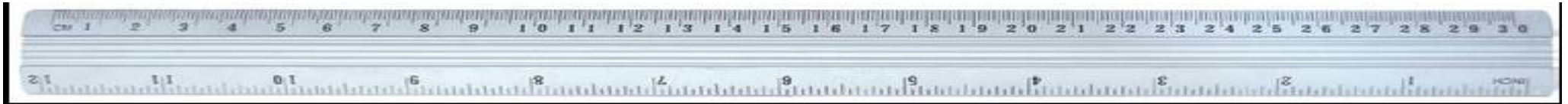

середня

велика

Плід: розмір

Дуже малий

малий

середній

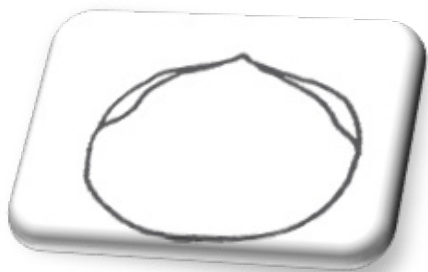

великий

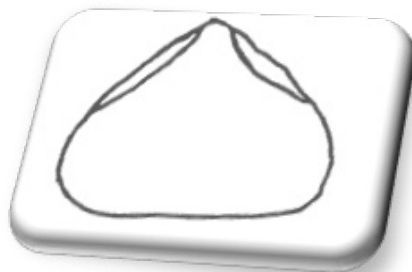

дуже великий

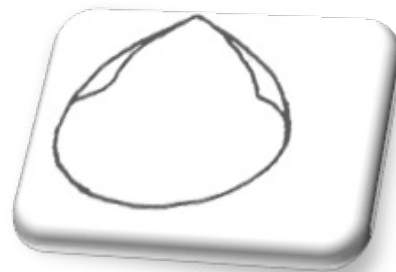
Горіх: форма у поздовжньому розрізі через шов

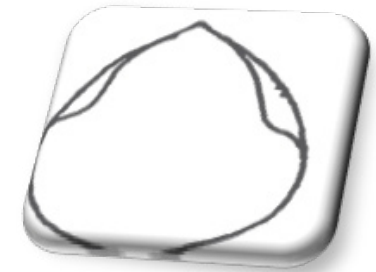
Округла

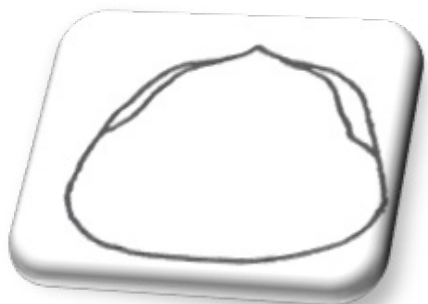
трикутна

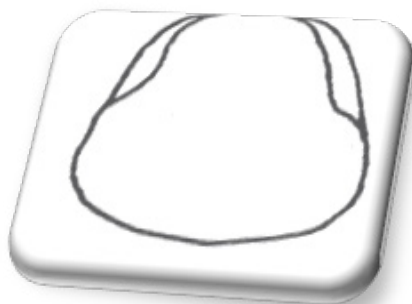
широкояйцеподібна

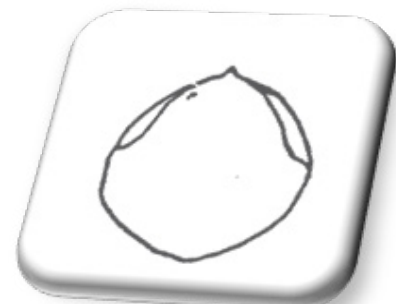
яйцеподібна

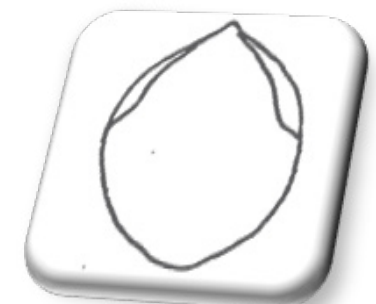
широкотрапецієподібна

трапецієподібна

широкоеліптична

еліптична

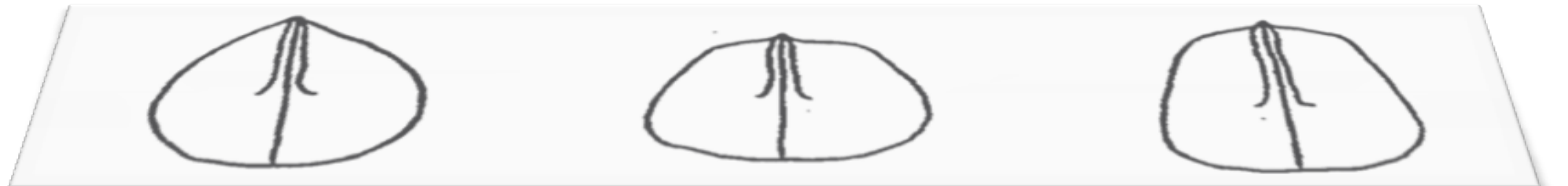
Горіх: форма у поздовжньому розрізі перпендикулярно до шва

Округла

трикутна

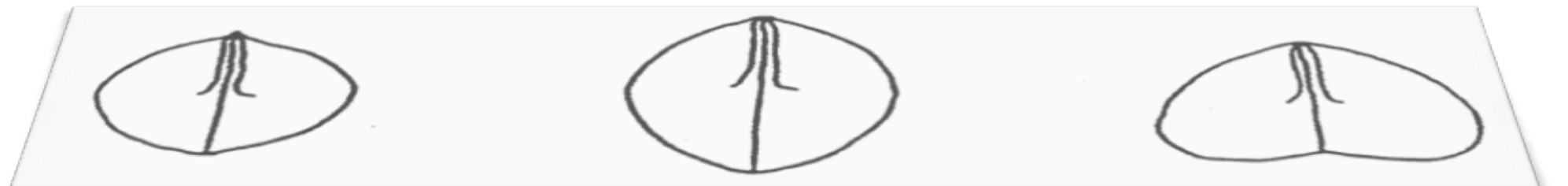
широкоюйцеподібна

яйцеподібна

широкотрапецієподібна

трапецієподібна

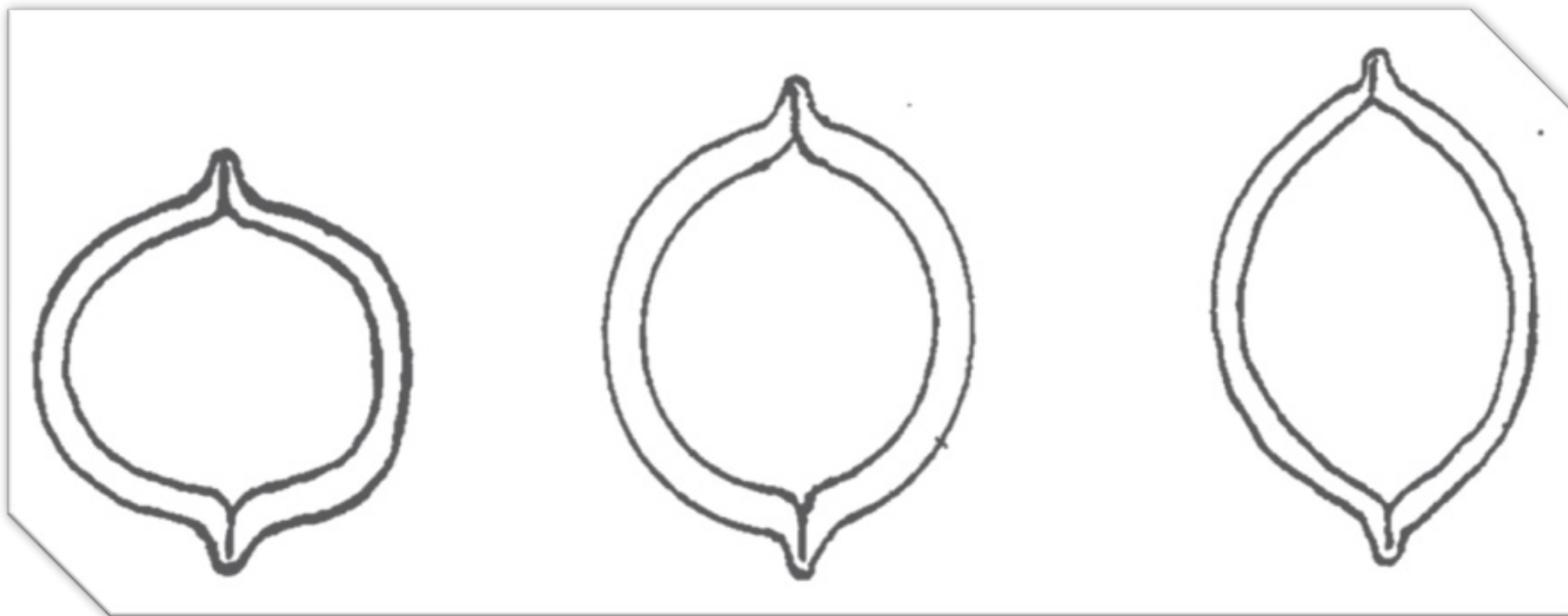

широкоеліптична

еліптична

серцеподібна

Горіх: форма у поперечному перерізі

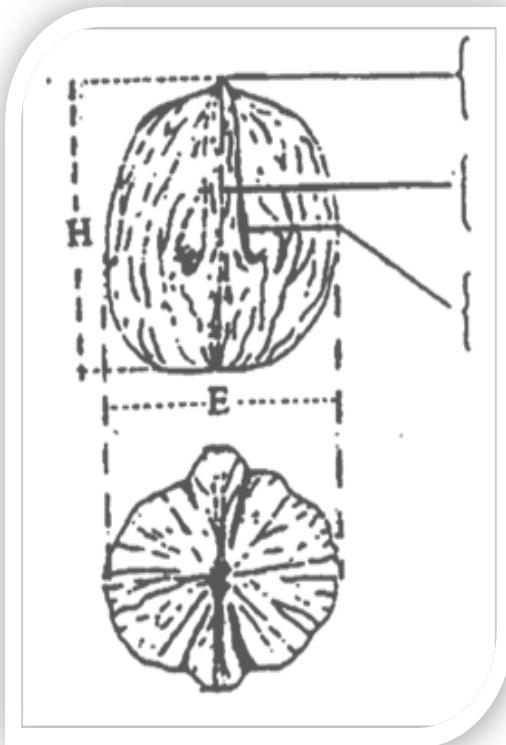

Сплюснута

округла

еліптична

Горіх: коефіцієнт округлості

апикальна верхівка

заглибина на шві

борозенка

Дуже малий

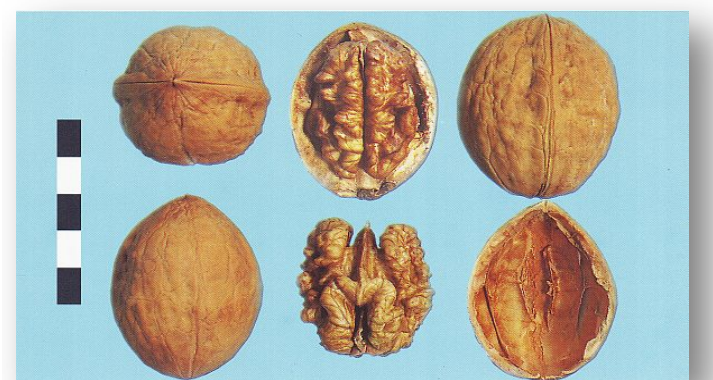
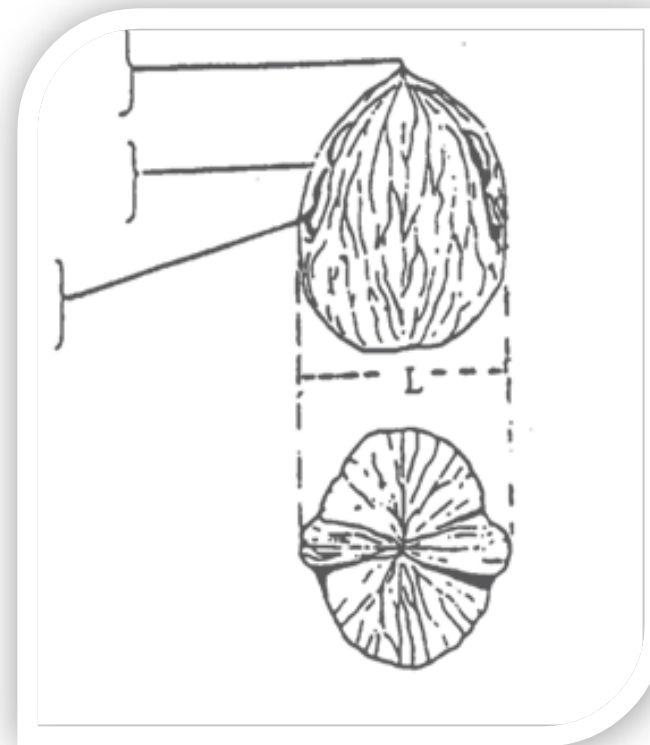
малий

середній

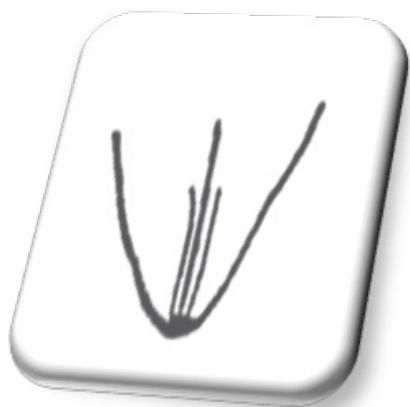
високий

дуже високий

Індекс кулястості (12):
 $R = (E + L) / 2H$ (E = товщина;
 L = ширина; H = висота)

Горіх: форма основи перпендикулярно до шва

Клиноподібна

округла

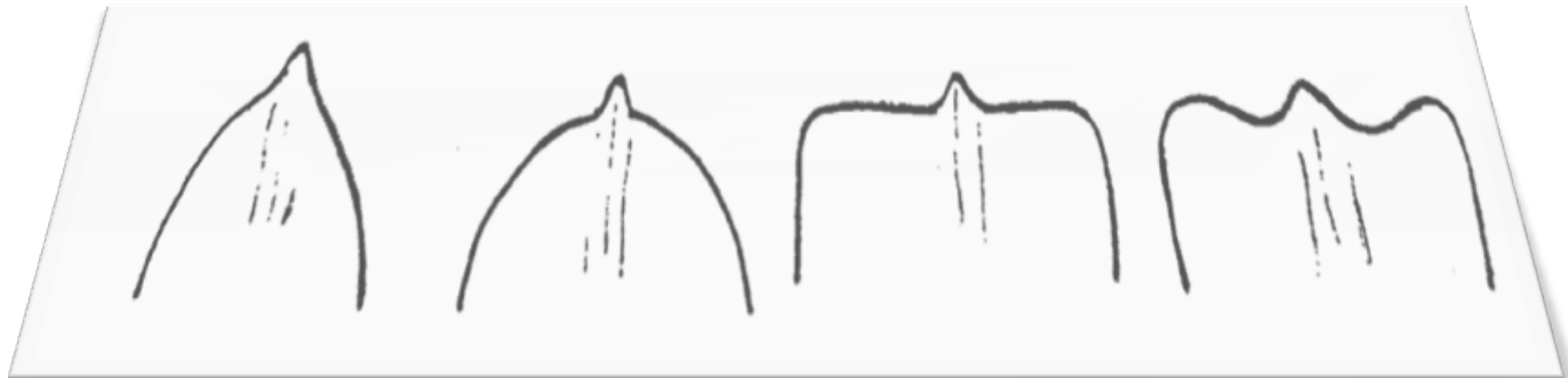

зрізана

виїмчаста

Горіх: форма верхівки

Загострена

округла

зрізана

виїмчаста

Горіх: виступ апікального кінчика

Слабкий

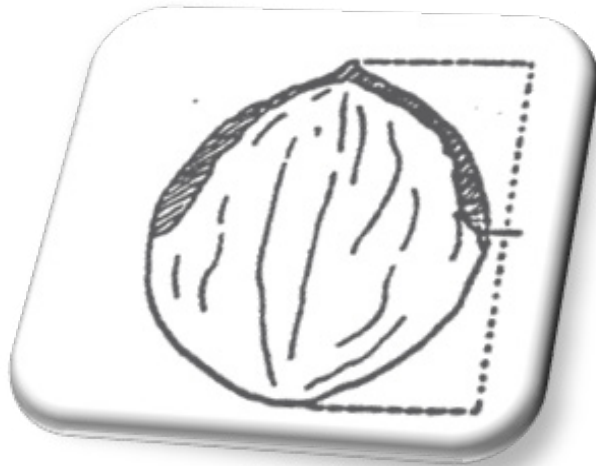

середній

сильний

Горіх: положення «сідельця» на шві

У верхній половині

у верхній 2/3

за всією довжиною

Горіх: помітність «сідельця» на шві

Слабка

помірна

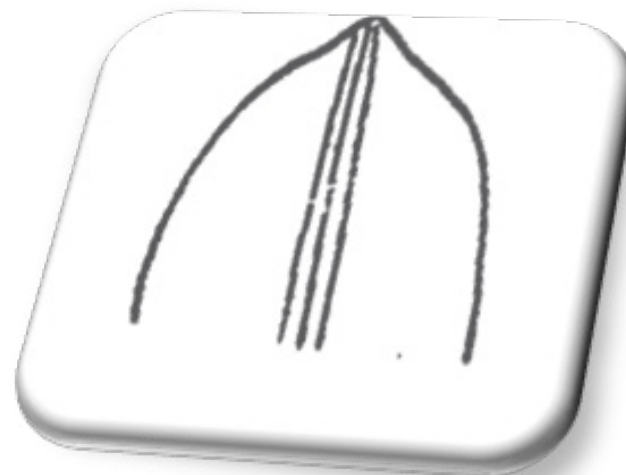

сильна

Горіх: «сідельце» на шві за шириною

Вузьке

середнє

широке

Горіх: боріздка вздовж «сідельця» на шві за глибиною

Мілка

середня

глибока

Горіх: структура поверхні шкаралупи

Слабко борозенчаста

помірно борозенчаста

сильно борозенчаста

рельєфна

Горіх: шкаралупа за товщиною

Дуже тонка

тонка

середня

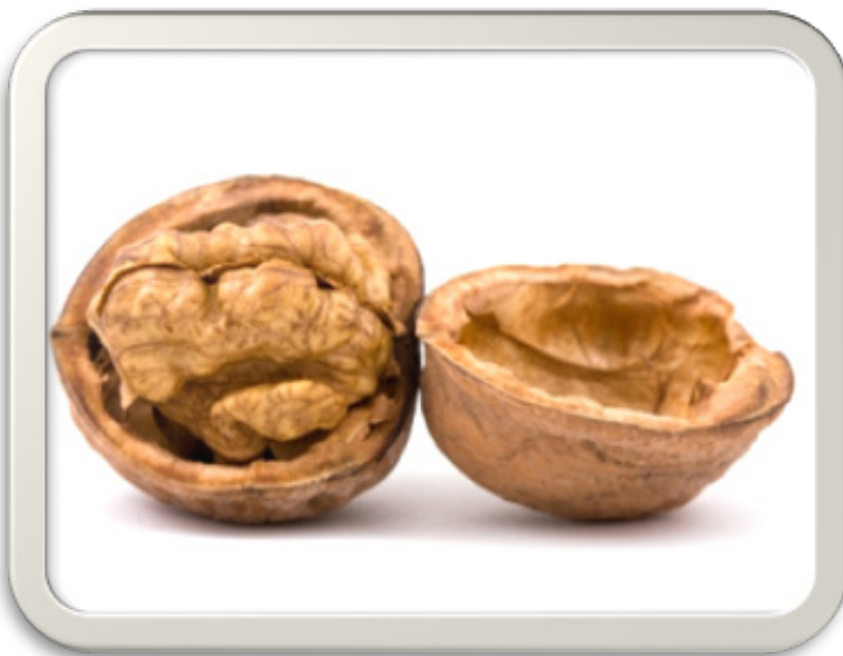

товста

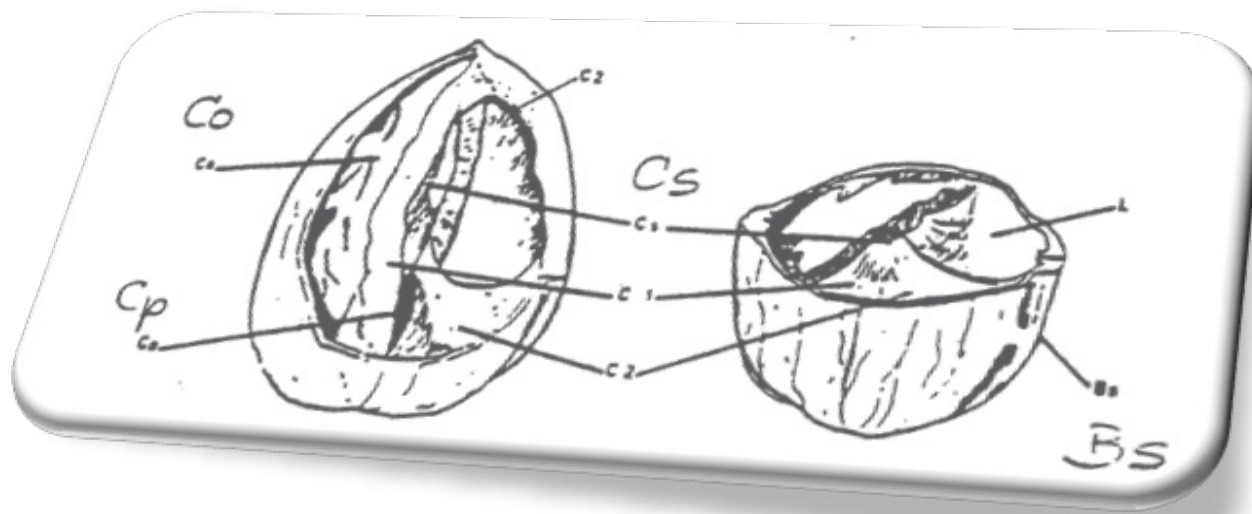
Горіх: міцність з'єднання двох половинок шкаралупи

***Дуже слабка
слабка
помірна
сильна
дуже сильна***

Горіх: первинна і вторинна роз'єднуючі перетинки за товщиною

Тонкі
середні
товсті

повздожній розріз

поперечний переріз

Примітка: Co: ядро
Cs: перетинки
Cp: плацента
L: порожнина (камера)
Bs: краї шва стулок
C1: перша роз'єднуюча мембрана
C2: друга роз'єднуюча мембрана

Ядро: легкість видалення зі шкаралупи

Легко

помірно

важко

Ядро: інтенсивність основного забарвлення

Дуже слабка

слабка

помірна

сильна

Ядро: розмір

Дуже малий

малий

середній

великий

дуже великий

Ядро: відсоткове відношення до загальної маси горіха

Мале

середнє

велике

Час достигання

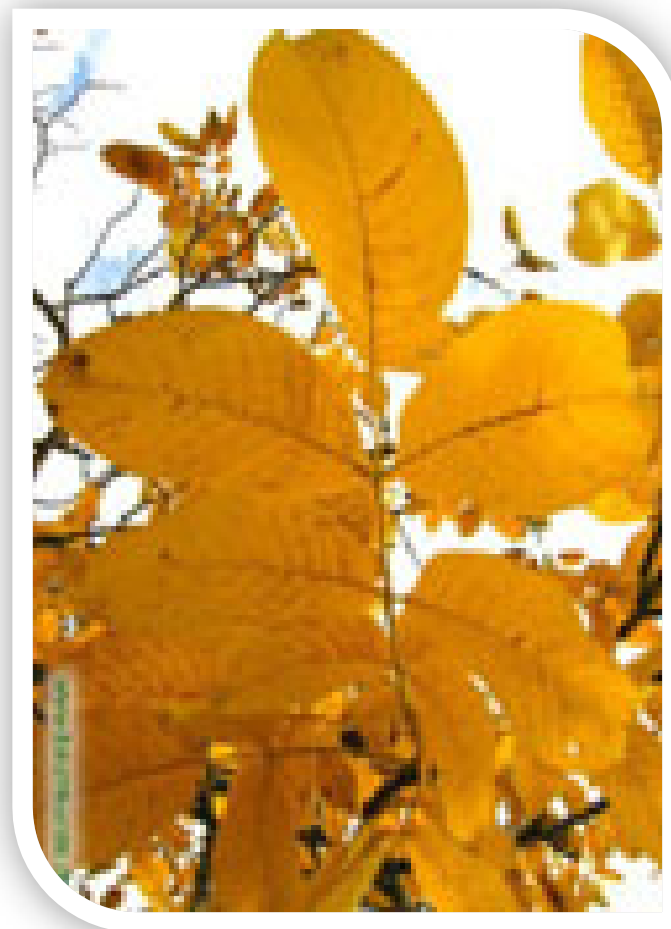

***Ранній
від раннього до середнього
середній
від середнього до пізнього
пізній***

Час початку листопаду

*Ранній
середній
пізній*

Листок: стійкість до обпадання

***Не стійкий
стійкий***

Оплодень: стійкість до обпадання

Оплодень

Повністю стійкий

частково стійкий

не стійкий

Час розпускання вегетативних бруньок

***Дуже ранній
від дуже раннього до раннього
ранній
від раннього до середнього
середній
від середнього до пізнього
пізній
від пізнього до дуже пізнього
дуже пізній***

Час цвітіння чоловічих квіток

Дуже ранній
від дуже раннього до раннього
ранній
від раннього до середнього середній
від середнього до пізнього
пізній
від пізнього до дуже пізнього
дуже пізній

Час цвітіння жіночих квіток

Жіночі квітки формуються на верхівкових і бічних бруньках пагонів поточного року. Мають зелене забарвлення та добре розвинені липкі двохлопатеві рильця.

Дуже ранній
від дуже раннього до раннього
ранній
від раннього до середнього
середній
від середнього до пізнього
пізній
від пізнього до дуже пізнього
дуже пізній

Час цвітіння чоловічих квіток порівняно із жіночими

***Раніше
(протандрічний)***

***одночасно
(гомогамний)***

***пізніше
(протогенічний)***

Список літературних джерел

1. А.с. 1570675 СССР, МКИ А 01 Н 1/04. Способ определения типа цветения грецкого ореха / Мануильский В.Д., Канивец В.И. и др. Оpubл. 15.06.90 Бюл. № 22.
2. Канивец В.И. Разнообразие форм грецкого ореха // Садоводство и виноградарство. – 1991. – № 10. – С. 35–37.
3. Методика проведення експертизи сортів рослин групи плодових, ягідних, горіхоплідних та винограду на відмінність, однорідність і стабільність [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://sops.gov.ua/pdfbooks/01.vidannia/Metodiki/vos/Plodovi.pdf>
4. Павлюк В.А. Оцінка перспективних форм грецького горіха для Північного Лісостепу України // Садівництво. – 1998. – № 47. – С. 74–76.
5. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур. // Под ред. Лобанова Г. А. – Мичуринск, 1973. – 498 с.
6. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур // Под ред. Седова Н.Е. – Орел: Изд. ВНИИСПК, 1999. – 608 с.
7. Стрела Т. Е. Орех грецкий. – К.: Наукова думка, 1990. – 255 с.
8. Щепотьев Ф.Л., Павленко Ф.А., Рихтер О.А. Горіхи. – К.: Урожай, 1975. – 164 с.
9. Walnut (*Juglans regia* L.). guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability [Електронний ресурс]. – 1999. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg125.pdf>.

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Український інститут експертизи сортів рослин

АТЛАС
морфологічних ознак сортів горіха грецького *Juglans regia* L.
(наочне доповнення до Методики проведення експертизи сортів горіха грецького з визначення
відмінності, однорідності і стабільності)

Формат ...х.../...Папір крейдований.
Друк цифровий. Гарнітура Arial.
Умов. друк. арк ... Обл.-вид. арк. ...
Наклад 15 прим. Зам. № ...
Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д. Ю.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Тел.: (0432) 603-000, 69-67-69.
e-mail: info@tvoru.com.ua
<http://www.tvoru.com.ua>